

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Пролет Трифонова Петкова тема: „Театрален мениджмънт, възможности за развитие на частния театър в България“ за присъждане на ОНС “Теория и история на културата” в област на висшето образование: 8. Изкуства, професионално : 3.1. Социология, антропология и науки за културата; Факултет по изкуствата, катедра „Културология“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

от доцент д-р Милена Анева – катедра "Телевизионно, театрално и киноизкуство“, Факултет по изкуствата,

ЮЗУ "Неофит Рилски"

1. Общо представяне на докторанта и дисертационния труд

Искам да отделя няколко момента, които според мен доказват полезността на тази дисертация. Авторката разглежда подробно, професионално и което е най-важно – разбираемо, , върху който се фокусира изследването, се отнася до характерните за българския театър техники, традиции и средства в създаването на театралния спектакъл, както и до факторите, определящи развитието на театралното изкуство в България.

Авторката разглежда различните аспекти на българския театър в неговите различни проявления . Пролет Трифонова Петкова показва, че е отлично запознат със същността на изследването си, познава аспектите и спецификите на българския театър. Нейния интерес ясно личи, че е продиктуван от практиката ѝ.

Авторката очертава две основни главни хипотези в основава на изследването ѝ:

- За успешния напредък на българския театър имат значение опитът от миналото и паметта за него

- Категоричните творчески постижения на театъра ни в обрисването на националния характер следва да имат своето развитие и продължение.

Започвам така нестандартно една академична рецензия, защото съм убедена в необходимостта от доктор с подобни качества и защото тя ще заеме полагащото ѝ се не особено голямото разнообразие от специалисти в областта на кино изкуството, така необходими особено за професионалното обучение на студентите. Смятам, че дисертацията на Пролет Петкова ще бъде и основно учебно помагало за бъдещите

театрални изследователи, а също така и за обучението на студентите от катедри „Културология“ и „Телевизионно, театрално и кино изкуство“.

Дисертационният труд, с обем от 243 страници, се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, списък с използваната литература и две приложения. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 24 таблици и фигури. Списъкът на използваните литературни източници се състои от 137 заглавия на български, руски и английски език.

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертацията. Докторантът има необходимите публикации, участия в научни и творчески форуми.

Научен ръководител на докторанта е

2. Обща характеристика на съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд са изяснени мотивите на докторанта за работата по изследователския проблем, поставени са темата на изследването, целите и задачите, научните методи, работната хипотеза и обхвата на изследването. Аргументирана е актуалността на темата и изследването.

В Увода се определя актуалността и значимостта на темата и навременната ситуация в сектора на сценичните изкуства – икономически и финансови проблеми, променящата се ситуация в културния пазар и нарастващата конкуренция от страна на развлекателната индустрия. Съществено значение има проучване на проблемите в средата, отнасяща се до например скъпата поддръжка и евтино предлагане на художествени продукти, еднаква структура на държавните и общинските театри, въпреки че формите на собственост са различни. Методите на управление са важни що се отнася до ефективното използване на съществуващата културна инфраструктура, както и до търсене на алтернативни източници на финансиране.

Първа глава „Исторически преглед и развитие на театъра в България“

Историческият анализ дава представа за театралния процес при формиране на духовния ни живот. Театърът се разглежда като продукт на инерцията на една традиция, която претърпява бавно обновление във възгледите за „правенето на театър“ и представите за сценичните компоненти, както и разрушаването на системата от конвенции и отрицанието на утвърдени театрални образци.

Втората глава „Същност и характеристики на театралния мениджмънт“

Направен е анализ на свободната сцена преди, по време и след Пандемията, проблеми и неосъществени реформи. Разгледани и анализирани са последствията върху културата и творците, независимият сектор и творците на свободна практика, (не)наличието на адекватна реакция в националната и местна власт - политика на действие, проблеми и настроения. Тази под глава разглежда актуалния театрален пейзаж, сложността на театралната картина в България, произтичаща от навлизането на нови форми и изразни средства, настъпващите екзистенциални промени в полето „театър“ и в сферата на драматургичния текст, породени от епидемията. Акцентът в

тази глава е независимият сектор в културата, държавната и местната власт в изготвяне на стратегическа политика за справяне с проблемите в сектора. Анализира се настъпилата нужда от адекватно управление на културата, обединение на всички – държавен, общински, независим/частен сектор.

В под главата се разглеждат разнообразните и противоречиви определения на понятието маркетинг и какво представлява в същността си, има ли необходимост от него в българския театър.

В дисертацията си Петкова твърди, че в театралната сфера осъществяването на маркетинга има своя особеност – става дума за услугата, която зрителят получава срещу заплащане, и тя не е материална, не е осезаема и е краткотрайна. Потребителите получават естетическо и емоционално удовлетворение, задоволяват потребностите си от естетическо удоволствие. Удовлетвореността на публиката от посещението на театър е важен фактор за посоката на маркетинговите действия.

В раздела относно образа на артиста Пролет Петкова обръща внимание на медийната среда днес и разисква въпроса за образа на артиста в медиите. Според авторката най-ярко присъствието на образа на артиста се налага с професионалното умение да се изгражда творческият продукт - пресъздаден образ. Създателите на такъв вид образ са актьорите от сцената и екрана. Изграждането на активно въздействащ образ е неразривно свързано и със съобразяването с актуалните обществени интереси. Разумно изграденият и поддържан образ на артиста е и гаранция за общественото признание.

Актьорът, като говорител на сценичното действие, е в непрекъснато взаимодействие с публиката, която често, особено ако актьорът е звезда, търси в неговия образ свой идеал, кумир, образец за подражание. Интересът на медиите е да изграждат, развиват и поддържат в определени моменти образни системи, за да постигнат максимално въздействие върху своите публики. От друга страна актьорът се стреми да достига до своите зрители и слушатели не само чрез прякото си творческо присъствие на сцената, в киното, телевизията. В съвременното актьорът интуитивно и съзнателно търси популярността на своя образ в медийното пространство - чрез тази популярност се осигурява възможността да заинтригува както познатата му публика, така и потенциалните си почитатели.

Трета глава „Роля и значение на театралните школи“

Тук Петкова изяснява на ролята на театралните школи за развитието на театралното изкуство, създаване и отглеждане на публика, школата като „захранка“ на висшите учебни заведения, „люпилня“ на таланти и одухотворени личности. Направен е преглед на репертоара в театралните школи, репетиционния процес, премиерни заглавия и участие във специализирани фестивали за деца, подбора и селекцията на драматургията, както и адаптацията ѝ в школата. Театралната школа като част от националния театрален пейзаж и приносът ѝ за неговото обогатяване и насищане. В тази глава се разглежда необходимостта от намеса на театралните инструменти и специфичен език в контекста на българското училище, приноса на театралното изкуство за подобряване и развитие на обучителния училищен процес. Акцент в тази глава е също висшето образование в България, неговата приложимост на практика в културната сфера, подготвеността на кадрите и реализацията им.

Театралните школи играят важна роля в живота на подрастващите, тъй като спомагат за развитие на мисловния процес. Една от целите им е да стимулират въображението и творчеството на децата. Авторката заключава, че театърът изиграва или интерпретира пиесите за театър, но се превръща и в генератор на нови драматургични идеи и подходи.

Образованието по изкуства е от голяма важност, защото се подготвят основните кадри за всички сектори в сферата на културата и изкуствата.

Държавната културна политика в театъра (при кандидатстване и/или получаване на публична подкрепа) трябва да третира равнопоставено субектите на театралната дейност – частни и публични формирания, независимо от техния правен статут.

В четвърта глава *„Емпирично изследване на театралното пространство Анализ и изводи от анкетното проучване“* представен и анализът на получените резултати от анкетното проучване с театрални професионалисти, което представлява важен елемент в работата на мениджмънта на театрите. Преките проучвания могат да определят проблемите, които стоят пред мениджърите в театъра.

3. Научни приноси и практическо значение на дисертационния труд

Смятам, че дисертационният труд съдържа теоретични и практически приноси моменти. Оценявам анализите и изводите, свързани с обекта на изследваният проблем.

4. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам да се обърне малко повече внимание на работата на театрите в посока подобряване на техния мениджмънт.

5. Заключение

Намирам резултатите от изследването за приносени в своя характер за съвременния театър.

Подкрепям Пролет Трифонова да ѝ бъде присъдена ОНС „Социология, антропология и науки за културата”.

29.11.2023г. София

доц.д-р Милена Анева